

Op de drempel van de taal

Het Ware , altijd
Is wat geboren wordt
Tussen ons
En zonder ons
Niet zou zijn

Geboren tussen ons
Met de adem
Van de pure uitwisseling
Is het Ware , altijd
Wat beeft
Tussen schrik en oproep

Tussen blik en stilte

(François Cheng , A l'orient de tout , p.273)

1. Waarom nu nog kiezen voor de dialoog ? Nu , in een tijd waarin het leven en de persoon meer en meer herleid worden tot een ophijsting van biometrische gegevens (hartritme , polsslag , hersengolven , vingerafdrukken , dna-profiel en zo voort) en de psychopathologie tot een bijverschijnsel van een genetische en neurologische onderbouw ? De dialoog verwordt dan tot communicatie over geobjectiveerde gegevens.

En toch kiezen voor de dialoog ? In Albe ? De drie onmogelijke beroepen die Freud onderscheidt in 'De eindige en de oneindige analyse' (1937) , lijken elkaar hier als het ware te ontmoeten :

- De onmogelijkheid van het opvoeden , want al zijn wij vaak opvoeders van beroep en opleiding , het gaat in Albe toch wel om volwassenen die al een hele levensgeschiedenis achter de rug hebben , gepikt en gemazeld als ze zijn in het (over-)leven in een instelling , sommige zijn bovendien al moeder of grootmoeder en zijn op hun manier door de beproevingen van het menselijk bestaan gegaan. Van opvoeden kan dus niet echt sprake

zijn , ook al wordt het tegelijk wel vaak verwacht : onze bewonersgroep lijkt wel veroordeeld om ten eeuwigen dage (her-)opgevoed te moeten worden.

- De onmogelijkheid van de psychoanalyse : niet alleen is spreken en luisteren , duiden en interpreteren een alsmaar verder verschuivend en verglijdend proces dat nooit ten einde komt , bij bewoners die voor de drempel van de taal zijn blijven staan , of er telkens weer over blijven struikelen , bij die bewoners is kiezen voor de dialoog , het spreken , luisteren en duiden , zeker niet vanzelfsprekend ; de verleiding om in actie te schieten is heel groot : laat ons iets doen , actief , praktisch , efficiënt : koken , eten geven , kuisen , poetsen , dweilen , een kamer inrichten , verhuizen , ... Waar leidt al dat praten immers toe ?
- De onmogelijkheid van het regeren en besturen : Albe is ook een vzw met een Algemene Vergadering , waar alle vast-benoemde personeelsleden lid van zijn , een Raad van Beheer , een Dagelijks Bestuur en een hiërarchische structuur , een vzw met een plaats en een functie in onze maatschappij , een kwaliteitsdecreet dat geïmplementeerd moet worden , eisen qua hygiëne en veiligheid die alsmaar strikter en gedetailleerder worden ; een maatschappij met zorgvragers , zorgverstrekkers , zorgondernemers of – ondernemingen waarin de zorgvragen vermarkt moeten worden , een hele industrie eigenlijk die de laatste nutteloze resten van het menselijk bestaan poogt te vermarkten en consumeren.

Een tiental jaar geleden speelde het toneelatelier van Albe 'Yvonne , prinses van Bourgondië' van Witold Gombrowicz :

Yvonne zwijgt.

De prins : Weet je , zo lelijk is ze niet. Het is haar consistentie die iets kwalijks heeft.

Cyrille : Ja , dat is het ergste.

De prins : Waarom bent u zo , mevrouw ? (Yvonne zwijgt.) Ze zwijgt. Waarom bent u zo ?

Cyrille : Niets. Ze is beledigd.

De prins : Beledigd.

Cyrille : Misschien niet zozeer beledigd , maar een beetje verschrikt.

De prins : Ah ! U bent niet beledigd ? Verklaar u nader. (Ze zwijgt) Wel ? (Ze zwijgt.) Kunt ge niet ? Waarom ?

Yvonne zwijgt.

(...)

De prins : Ze kijkt op je neer.

Cyrille , tot Yvonne : Bah , ... allez , een beetje moed ! Laat u 'ns gaan ! Wees goed gezind , een beetje pit ! Ik zie het , ge zijt verbitterd , maar , een goede raad : ... glimlach , en alles zal goed gaan !

De prins : Allez , geef ons een glimlach ! Allez !

Yvonne blijft onbewogen.

De prins : Ze weigert. Ze heeft gelijk. Als ze zou lachen , zou het vervelend zijn , ergerlijk , provocerend ! Het is wonderlijk , Cyrille , prachtig , buitengewoon ! Nog nooit zoiets gezien ! En als we nu eens als eerste zouden lachen ?

2. En toch kiezen voor de dialoog. Niet alleen de dialoog met de gelijke of gelijkende ander , waaraan we ons spiegelen en die ons vertrouwd is , zelfs in de rivaliteit en de jaloezie die inherent zijn aan die spiegeling , maar de dialoog die opent op de ontmoeting met het ongekende andere , het vreemde dat niet kan herleid worden tot een aspect van mijn denken en handelen ; een dialoog dus waarin de persoon een zekere onkenbaarheid blijft behouden.

Het gelaat van de ander , zegt Emmanuel Lévinas in 'Totalité et infini' , doet appèl op mij , roept mij op tot een dialoog , roept mij vanuit een oneindige alteriteit op tot mijn verlangen , tot een antwoord waarvoor ik verantwoording kan en moet afleggen. Die ander , 'autrui' , blijft ontsnappen aan mijn ego-logische begripen en scheurt mijn totaliserende werken en denken open. Hij overstijgt mijn voorstellingen van hem en doet zo blijvend appèl op mij.

Ik kan de ander niet volledig begripen en vatten , er blijft iets aan mijn begrip ontsnappen , het andere van de ander , wat hem juist bijzonder en singulier maakt. De ander kan nooit in een totaalbeeld gevat worden , evenmin trouwens als de wereld ; het is nooit gedaan : de dialoog wordt telkens weer opengetrokken door dit andere dat hem bewoont en aandrijft.

Slechts in zulk een dialoog , waarin ik dus de ander niet herleid tot een aspect van mijn ego-logische denken en handelen , maar waarin ik zijn onherleidbare alteriteit respecteer , kan ik de ander in zijn singulariteit ontvangen.

Deze dialoog bestaat slechts bij de gratie van een oorspronkelijk 'tussen' tussen mezelf en de ander (autrui). Het is maar door mezelf vooruit te werpen in het ongekende andere , de japanse psychiater Bin Kimura spreekt van een salto mortale , een doodssprong , dat ik ook mezelf kan worden. Ik riskeer mezelf en al wat mij in mijn denken , handelen en genieten eigen is , door me in het ongekende andere te gooien , en ik word mezelf door van daaruit terug te keren naar mezelf.

Al wat mij meegegeven is , mijn plaats in de stamboom van mijn familie (vector P bij Szondi) , mijn gesexueerde lichaam (vector S) en mijn stemming (vector C) worden in deze oorspronkelijke dialoog terug opgenomen en al dan niet aanvaard , opgehemeld , verdrongen of verworpen (vector Sch bij Szondi).

In 'L'entre' stelt Kimura dat dit oorspronkelijke tussen , dat zich in de dialoog met de ander opent , faalt in de schizofrenie. Het 'tussen' faalt en dit uit zich het duidelijkst in het teloorgaan van de afstand : de ander zit zeer dicht op of onder mijn vel en tegelijk blijft hij zeer vreemd ; ik waan me veraf en tegelijk zit hij al in mij ; ik waan me dichtbij en tegelijk is de ander elders. Of de ander verschijnt bij voorbeeld in de vorm van een schrikaanjagende ander die de persoon in zijn fundament bedreigt of vernielt. De ander gaat in mijn huizen , zijn stem spreekt door mijn mond , ik word gesproken ... Het andere , vreemde neemt de plaats in van het eigene , gekende.

Yvonne zwijgt , maar kijkt de prins strak aan.

Cyrille : Amai ! Ze verslindt je met haar ogen ! Gulzig ! Passioneel , zou ik zeggen ! Jij bent degene die ze iets verwijt... Jij ! Ze zoekt je !

De prins : Ze is , ze ... ze is schaamteloos ! Het is schaamteloosheid ! Een bijzondere vorm van schaamteloosheid ! Je durft je vast te hechten aan mij , weekdier ! Verhit het vuur , Cyrille , we gaan haar doen draaien aan een spit ! Draaien aan een spit !

Cyrille : Komaan , Philippe !

De prins : Onverdraaglijk ! Er is in haar iets onverdraaglijks !

(...)

Kijk hoe ze bedelt , kijk hoe ze bedelt...! Ze eist iets van mij...constant...iets van mij. Cyrille , we moeten haar doden. Geef me een mes. Ik snij haar de keel over.

Cyrille : In Godsnaam !

De prins : Ik maakte een grapje ! Maar , ze heeft schrik...kijk ! Echt...! Ze heeft gruwelijke schrik... Het is vernederend. Waarom heeft u schrik ? Ik maakte een grapje...Het was om te lachen ! U moet geen schrik hebben ... Als ik u zeg dat ik een grapje maak ! Maar het is haar fout ... , niet de mijne ! Zij is het die mij ..., niet ik die haar ...

3. Er bestaat van Albe een foto , begin jaren negentig , waarop gepoogd werd iedereen te verzamelen : alle bewoners en alle begeleiders. Er was echter zoveel volk dat met de toenmalige toestellen het nodig was om twee foto's naast elkaar te nemen : eerst het linkerdeel en dan het rechterdeel. Dan pas kon iedereen duidelijk genoeg op de foto.

'Hij' staat er twee keer op : een eerste keer links , staand tussen de anderen , een tweede keer rechts , weg stappend uit de foto. Het 'tussen' tussen de eerste en de tweede foto was onhoudbaar , waardoor hij na de eerste foto al wegging en daardoor op de rechterkant al stappend een tweede keer stond. Als resultaat hadden we dus , als we de twee delen samenvoegden , een brede foto waar iedereen op stond en 'hij' twee keer : links staand , rechts uit de foto stappend. Een sprekender beeld voor zijn existentie is er niet.

Toen hij in Albe kwam wonen , deed hij regelmatig fugues naar huis : om de een of andere reden trok hij het niet. Kiezen tussen ateliers was aanvankelijk bijna onmogelijk : hij moest alles doen , tegelijk , begeleid door een woordelijk verslag van zijn activiteiten. Af en toe was hij volledig 'weg' en at de bladeren van de planten op of sprak in zijn vuist tegen een ander die wij niet konden zien.

In vier momenten is hier enigszins een geleidelijke transformatie in ontstaan :

- Er wordt leponex opgestart : dit helpt om één en ander te dempen ,de gedrevenheid en gejaagdheid te temperen.
- Zijn vader een stille , schichtige figuur die thuis verdwijnt onder de overheersende aanwezigheid van de moeder , krijgt een officiële functie in Albe als lid van de toezichtsraad.

- De club van Albe wordt opgestart , en van bij het begin en nog steeds neemt hij een centrale plaats in in het bestuur : hij wordt secretaris en neemt getrouw verslag van elke vergadering.
- Het huis van Albe wordt opgestart en hij gaat er wonen. Het is een huis in het dorp op korte afstand van het kasteel. Aan elke bezoeker legt hij geduldig uit dat hij in 'het huis' woont , dat is ook Albe , maar niet het kasteel. Een tussen ontstaat tussen Albe , het huis , en Albe , het kasteel. Belangrijk hierbij is dat er geen strikte scheiding is tussen het huis en het kasteel . Er wordt vooral op gelet dat het huis geen op zichzelf staand eilandje wordt en een vitale band met het kasteel behouden blijft.

Geleidelijk aan ontstaat er een over en weer gaan , een ritme , een over en weer tussen het huis en het kasteel. Er ontstaat ook een over en weer tussen activiteiten en ateliers , waarvan hij sommige ook aan zich voorbij kan laten gaan , ook al is dat moeilijk. De fugues stoppen.

De koningin : Heeft het gesmaakt ? Hebben we ervan genoten ? Heeft de kleine goed gegeten ? (Ze glimlacht terwijl ze Yvonne omhelst.) Nog een peertje ? Een klein geconfijt peertje ? In suiker ? Lekker zoet ? (Yvonne zwijgt). Daar wordt je groot van , van een peertje ! (Ze lacht). Dat is goed ! Dat is gezond !

De koning : Dat is gezond ! Dat is goed !

Stilte.

De koningin : Een beetje slagroom ? Daar word je groot van , dat is gezond ! Lekkere slagroom ? Met suiker ? (Stilte) Nee ? Hebben we geen goesting ? Dat is niet goed , dat ! En wat gaan we nu doen ? Ahwel , wat gaan we doen ?

De kamerheer : Niets ? (Hij lacht goedig.) Niets ?

De koning : Niets? (Hij lacht goedig, dan , plots geïrriteerd) Niets ? (Tot de kamerheer) Niets ?

De koningin : Niets ...

De kamerheer : Helemaal niets , Sire. Om zo te zeggen niets ...

Stilte...

4. Wanneer we hier fragmenten van het toneelstuk 'Yvonne , prinses van Bourgondië ' van Witold Gombrowicz door onze tekst vlechten , dringt zich toch de vraag op met welke bedoeling we dat doen. Het gaat er immers niet alleen om onze voordracht op te luisteren aan de hand van een toneelstuk dat het toneelatelier van Albe heeft gespeeld , opluistering die erop gericht is de gekende vermoeidheid en verstrooidheid bij het publiek van een studiedag tegen te gaan. Het gaat hier om nog iets anders.

In zijn dagboek benadrukt Gombrowicz dat de omgang tussen mensen niet vanuit één of ander abstract idee wordt gevormd (kapitalisme , communisme , ...) , maar vorm krijgt tussen concrete mensen , tussen ik en gij , tussen ik en de ander. Daar ontstaat een Vorm die bepaalt hoe de mensen spreken , denken en handelen. Daar krijgt de omgang tussen mensen gestalte.

Maar die gestalte wordt noodzakelijkerwijs ook altijd weer afgebroken. De werkelijkheid kan niet in één vorm gevat worden. Naast een streven naar Vorm is er dus evengoed altijd een streven naar degradatie van de Vorm , vernieling ervan ; naast voltooiing , een streven naar onaf-zijn.

“Heel die dialectiek speelt zich dus af tegen de achtergrond van een oneindigheid waarvan de naam niet-voltooid vorm is , die noch duisternis , noch licht is , maar een mengeling van alles , een ferment , wanorde , onzuiverheid , toeval.”

(Dagboek , p.83)

De concrete mens is dan ook doordrongen van die tussen-menselijke scheppende kracht. Terwijl hij telkens weer streeft naar authenticiteit , zal de Vorm die tussen de mensen ontstaat hem en de anderen bepalen : zijn ‘Ik’ wordt dus in die ‘tussen-menselijkheid’ gevormd , en hij is nooit zonder meer de ‘auteur’ van zijn eigen verhaal en persoon.

“Ik kan niet mezelf zijn en toch wil ik mezelf zijn - dit is één van die tegenstrijdigheden die zich niet laten oplossen ... en verwacht van mij geen geneesmiddelen tegen onheilbare wonden. Ik constateer alleen deze innerlijke verscheurdheid van de mens – verder niets.”

(Dagboek , p.181)

Yvonne confronteert haar entourage met iets onverdraaglijks : ze zwijgt , neemt niet deel aan het sociale spel , stoort , past niet in het gezelschap. Ze is bedreigend in de mate ze niet antwoordt , niet reageert , ogenschijnlijk zonder reden , zonder doel , zonder functie , ... ongepast. Op die manier stelt ze alle gangbare normen en gebruiken in vraag : uiteindelijk stuikt heel het spel van de sociale omgang in elkaar en projecteert iedereen op Yvonne zijn eigen verborgen gebreken, verlangens en zonden. Ze wordt op die manier zo onverdraaglijk dat ze uit de weg zal moeten worden geruimd.

De koningin : Mijn God , wat kunnen we verlegen zijn !... En zacht , en braaf ! Maar als we nu van tijd tot tijd iets zouden zeggen ... (Tot Yvonne.) Als je van tijd tot tijd iets zou zeggen , mijn schatje ... Dat is niet moeilijk. Soms moet dat , weet je , mijn kleintje ... De beleefdheid eist het , de meest elementaire beleefdheid. We willen toch niet slecht opgevoed zijn ? Ah wel , dan , wat zullen we nu doen ? Waar gaan we ons mee bezig houden ?

De koning : Ah wel ?

De kamerheer : En ?

Yvonne zwijgt.

De koning : Ah wel , dan ? Niets ? Men kan zo niet blijven en niets weten ! Men kan niet de hele dag ronddraaien in huis , en dan ...en dan , niets ! Da's vervelend. We vervelen ons. (Hij kijkt om zich heen.) We vervelen ons ! In hemelsnaam !

De kamerheer : We vervelen ons.

De koningin : In hemelsnaam !

5. De meeste bewoners van Albe hebben bepaalde affiniteiten , bij voorbeeld met tekenen of toneel , met sport , of een bijzonder gevoel voor humor die openingen bieden om een contact te enten en één of andere vorm van dialoog of uitwisseling aan te gaan. Meestal zit dit contact in Albe zeer dicht op ons vel , bij sommige bewoners echter is het juist heel moeilijk om enige vorm van contact te krijgen en is elke strohalm een winst. In beide gevallen is een affiniteit met een bepaald atelier of een bepaalde activiteit een welkome mogelijkheid om er iets tussen te plaatsen , ofwel om uit de onmiddellijkheid te treden , ofwel juist om iets van contact of uitwisseling te kunnen enten.

De club vormt hier een belangrijk draagvlak in. Natuurlijk hoort het erbij om activiteiten , ateliers en uitstappen te plannen en organiseren. Via ateliers krijgen we toegang tot een vorm van uitwisseling met elkaar die niet beperkt is tot de strikt verzorgende rol ,bij voorbeeld door samen toneel te spelen. Nieuwe mogelijkheden openen zich , nieuwe ontmoetingen worden mogelijk.

We mogen de club echter niet herleiden tot die planning en organisatie van activiteiten , tot hetgeen binnen een atelier gerealiseerd wordt. Even belangrijk is bij voorbeeld de marge die rond een atelier ontstaat en die toelaat aan een bewoner om deel te nemen zonder echt aanwezig te zijn , zich in de overgang op de rand van een ambiance te gaan begeven , er te zijn zonder iets te realiseren , ...Even belangrijk zijn ook de tussenruimtes die tussen ateliers ontstaan en die het mogelijk maken om over en weer te gaan , of om te kiezen , of meegenomen te worden in een aaneenschakeling van verschillende ateliers en vergaderingen waardoor iemand zich niet in één enkel atelier kan opsluiten.

Zo kan er een over en weer gaan , een ritme , een nieuwe vorm ontstaan tussen al die investeringen die toelaat dat een bewoner zich ten opzichte van de ander kan situeren en hij , in dialoog , vorm kan geven aan zijn eigen existentie. Dit is echter pas mogelijk indien de bewoners ook verantwoordelijkheid kunnen en moeten opnemen , mee gedragen door de begeleiding , voor wat zich in de club en in Albe afspeelt. Kunnen bewoners echt initiatieven nemen , kunnen ze mee beslissingen nemen over het beheer van het geld van de club , tellen ze mee als gesprekspartner ?

Stilaan worden meer en meer bewoners van Albe echter ouder en gaan ze fysiek achteruit. Sommigen nemen al heel lang medicatie , soms heel veel , met serieuze bijverschijnselen , krijgen Parkinson , of een kleine hersenbloeding , hebben een rollator nodig of een rolstoel , kunnen alsmaar moeilijker uit de voeten ... De nood om verzorgd te worden bij de meest basale behoeften (eten , drinken , stappen , slikken , ontlasten , ...) wordt alsmaar groter. Meer en meer worden we geconfronteerd met de vergankelijkheid van het bestaan , met het punt waarop niets meer mogelijk is , met de dood.

De verleiding is soms groot om dan in zo iemands plaats te gaan spreken of beslissen en te zeggen dat het leven zo geen leven meer is , dat dat niet menselijk meer is , en dat het dan ook niet nodeloos verlengd moet worden... Hoe kunnen we dit ontvangen ? Welke uitwisseling kan hier nog ontstaan ? Kunnen we ons hier nog losmaken van de relatie zorgbehoevende-zorgverstrekker , waartoe de club ons uitnodigt ? Hoe is hier nog een dialoog mogelijk ? Het niet-spreken en niet-deelnemen aan de omgang nodigt uit om ingevuld te worden , goedbedoeld , of betuttelend , of angstig , ...

“Want de werkelijkheid is datgene wat weerstand biedt , dat wil zeggen , wat pijn doet. En de werkelijke mens is hij die pijn heeft. Wat men ons ook vertellen wil , er bestaat in heel het universum , in heel de totaliteit van het Zijn één enkel verschrikkelijk , onmogelijk , onaanvaardbaar element , één ding dat werkelijk en absoluut strijdig met ons is en ons verplettert : het lijden. Daarop , en op niets anders , berust de hele dynamiek van het bestaan ... Neem het lijden weg , en de wereld wordt indifferent.”

(Gombrowicz , dagboek , p.470)

6. Op deze uiterste limiet doen status en statuut er niet meer toe : ze vallen als nutteloze kleren van ons af. We staan naakt voor dit eindpunt , in al onze nietigheid. We worden hier immers geconfronteerd met onze eigen vergankelijkheid en met het overlijden van ouders en dierbaren. We kunnen hier wel over spreken , er ons iets bij inbeelden , maar uiteindelijk schiet dit altijd te kort : hier zijn geen antwoorden meer. En toch...

Voor die bewoners die in dit lijden staan en door die beproeving moeten gaan , is het belangrijk om niet alleen die basale verzorgingen te doen , maar ook en des te meer die restjes verlangen en geschiedenis die overblijven op te gaan zoeken. Bepaalde muziek of liedjes van vroeger , een koffieke of pattéke in een café , ‘ns terugkeren naar het dorp waar ze vandaan komen , een atelier dat ze altijd graag gedaan hebben , ... kunnen een houvast bieden die toelaat dat er toch weer een opflakking is , een helder moment , een aantal uren waarop duidelijk kan worden gesproken of stappen weer efses mogelijk wordt ...

In deze beproeving kunnen we echter niet dag in , dag uit onophoudelijk blijven staan. Collectief kunnen we dit slechts houden in de mate er ook jonge bewoners zijn , met toekomstplannen en energie , die actief een plaats willen innemen in het leven in Albe waarbij nieuwe ontmoetingen mogelijk zijn , met verrassende , onverwachte openingen ... De heterogeniteit van onze bewonersgroep is dus een noodzakelijke voorwaarde om stand te kunnen houden in de confrontatie met dat onverdraaglijke lijden en de basale zorg die het vraagt.

Verder is het absoluut noodzakelijk om naast dit verzorgende werk ook ander werk te doen zodat we niet voortdurend met die destructie en achteruitgang bij onze oudere bewoners geconfronteerd worden. Afwisseling is nodig. Niet voortdurend en uitsluitend in die zorg staan , maar ook deelnemen aan ateliers en aan de clubwerking , en individuele begeleidingen op zich kunnen nemen , zijn absoluut noodzakelijke voorwaarden om het in de confrontatie met dit lijden te kunnen houden. We moeten er iets tussen kunnen plaatsen en af en toe iets anders kunnen doen om zelf nog een beetje te kunnen ademen.

Albe is echter ook een vzw waar alle vastbenoemde personeelsleden lid zijn van de Algemene Vergadering. Kiezen om in Albe te werken impliceert ook een deelname aan het beleid via de werkgroepen en vergaderingen. Zeker wanneer we met die grote nood geconfronteerd worden , is dit van wezenlijk belang. Het kan er voor zorgen dat we de beproevingen waar we in ons werk mee te maken krijgen , niet alleen passief moeten ondergaan , maar dat we ook actief vorm kunnen geven aan ons werk en het daardoor beter kunnen dragen. Wie niet deelneemt aan zulke vergaderingen of werkgroepen (Raad van Beheer , Dagelijks Bestuur , medische werkgroep , inhoudelijke of personeelsgroep) riskeert overgeleverd te zijn aan die beproevingen. Ook hier is een ware dialoog noodzakelijk.

De schreeuw van de uiterste nood leert ons dat statuut en hiërarchie er uiteindelijk niet toe doen. Het zijn vaak slechts alibi's om niet te verschijnen op het appèl van het verlangen. Het is slechts in de mate we deze kunnen loslaten , dat een dialoog kan verschijnen waarin de ander in zijn singulariteit gerespecteerd wordt. Dan pas kunnen we de ander ook in zijn of haar beproeving ontvangen.

Het Ware , altijd

Is wat geboren wordt

Tussen ons

En zonder ons

Niet zou zijn

Geboren tussen ons

Met de adem

Van de pure uitwisseling

Is het Ware , altijd

Wat heeft

Tussen schrik en oproep

Tussen blik en stilte

(François Cheng , A l'orient de tout , p. 273)

Tekst van Steven Delafortrie